

**Az Ellenzéki Kerekasztal ülése
1989. április 7.**

(KIVONATOS JEGYZŐKÖNYV)

Emlékeztető az Ellenzéki Kerekasztal megbeszélésről

Készült: 1989. április 7-én az ELTE Állam- és Jogtudományi Kar[on]
(Budapest, V., Egyetem tér 1-3.)

Jelen voltak:

Bajcsy-Zs[ilinszky] E[ndre] Baráti Társaság képviselőjében: **Morvay László, Vigh Károly**
FIDESZ képviselőjében: **Kövér László, Orbán Viktor**

Független Kisgazdapárt képviselőjében: **Boross Imre, Böröcz István, Prepeliczay István**

Magyar Demokrata Fórum képviselőjében: **Csurka István, Szabad György**

Magyar Néppárt képviselőjében: **Kónya László, Szeredi Pál, Varga Csaba**

Magyar Szociáldemokrata Párt képviselőjében: **Révész T. Mihály**

Szabad Demokraták Szövetsége képviselőjében: **Magyar Bálint, Mécs Imre, Tölgyessy Péter**

Szabad Szakszervezetek Demokratikus Ligája képviselőjében: **Bruszt László, Óry Csaba**

A megbeszélés szervezőjeként, a Független Jogász Fórum képviselőjében: **Bártfay Pál, Kónya Imre**

FIDESZ, Orbán V[iktor]: “Őszintén megmondom, miután az MSZMP szakértőjének cikke napvilágot látott, szervezetünk válaszmánya és a tagság nagyon fel volt háborodva. Mi úgy jöttünk ide, hogy az EKE résztvevői is hasonlóan éreznek: elutasították javaslatainkat, tehát nem mehetünk el holnap. Meg sem fordult a fejünkben, hogy innen bárki is el akar menni ezek után, hiszen még válaszra sem méltattak bennünket, pedig mi megtiszteltük őket, mert telefonhívásra levélben válaszoltunk. Mi konstruktív javaslattal álltunk elő érdemi tárgyalásra. A mi felkészülésünk a tárgyalásra tekinthető komolynak és felelősnek az ország iránt, és az MSZMP koncepciótlan, mindent elkenő, arcnélküli tárgyalgatása felelőtlenség az országgal szemben. Nem vetem alá magam semmilyen szavazásnak, mert a múltkori levél megfogalmazása előtt szavaztunk, szerintem az a döntő. Nem teljesítették a feltételeket. Nagyon sajnálnám, ha megbomlana emiatt az EKE egysége, de nem mehetünk bele látszattárgyalásokba. Addig tudunk még elmenni, hogy ma este lesz egy válaszmányi ülés még, és megpróbáljuk annak érdekében, hogy meentsük az EKE egységét, megértetni velük, hogy maximum egy delegációba menjenek bele. Mi erre sem vagyunk felhatalmazva, mert nem készültünk fel arra, hogy ilyen megalázás után innen bárki is el akar menni, de a delegáció a maximum. Abban a FIDESZ nem akarja képviselni magát, de mások képviselhetik az EKE résztvevői közül, a fontosabb előkérdések tisztázásában.”

FJF, Richter A[nn]: Mint az emlékeztetők készítője utal arra, hogy a múltkori megbeszélésen teljesen egyhangú volt az EKE résztvevőinek azon álláspontja, hogy a demokratikus átmenet érdekében tárgyalásokat kell folytatni, de feltételekkel. □ Ismételt szavazás nem lenne célszerű a kérdésben, mindössze azt kellene megvitatniuk a képviselőknek, hogy teljesítettnek tekintik-e a feltételeket, illetve

készek akkor is elmenni, ha ezek nem teljesültek. Ez esetben viszont arról kell szavazni, hogy korábbi egységes álláspontjukat megváltoztatják-e? Lesz-e ebben egyetértés?

BZSBT, Vigh K[ároly]: “Nem tudom elfogadni a FIDESZ álláspontját. Nem lehet így nézni az ország problémáit.”

SZDSZ, Magyar B[álint]: Annak a meggyőződésének ad hangot, hogy miután az EKE nyilatkozata hivatalos volt, és erre az MSZMP nem adott hivatalos választ, egyedül Kónya I. menjen el, és vigye el EKE írásos nyilatkozatát az ügyel kapcsolatban, azt ott adja át vagy olvassa fel.

MNP, Varga Cs[aba]: “Bennünket senki sem képviselhet, ez kikötés részünkről.”

Többen: Küldjünk delegációt, és legyen benne a Néppárt, akkor őket nem képviseli senki, mi pedig megbízunk a képviselőkben!

SZDSZ, Magyar B[álint]: “Az sem túl szerencsés, ha az EKE tagjaiból van a küldöttség, mert nem ad nyomatékot az egységnek. De odamenni sem szerencsés ilyen helyzetben. Félek a helyzettől is. Fejti elvtárs majd odamegy mindenkihez, és barátságosan vállon vereget. Ezek után eljönni, ha nem teljesítik feltételeinket, bennünket tüntet fel rossz színben. Ezzel szemben, ha Kónya odamenne, felolvassná, amit kell, akkor nem válnánk nevetségessé. [A] FIDESZ-szel értek egyet. Mi komolyan akarunk tárgyalni, az MSZMP pedig arra törekszik, hogy a tárgyalások látszatát megőrizze, de valójában elvegye az élet, komolytalanná tegye.”

MDF, Szabad Gy[örgy]: “A szituációt akarom felidézni. Elmegyünk huszonnégyen. Csak kétfrontosan elrendezett helyzetet fogadunk el. Fejti mond egy szöveget, erre közölünk egy szpiker válaszolja, hogy nem kaptunk feleletet, és kifejtjük ismét feltételeinket, majd eljövünk. Meghagyjuk, hogy a következő alkalomig kérünk választ.”

FIDESZ, Orbán V[iktor]: “Tanár úr javaslata és [a] FIDESZ álláspontja között nagy a szakadék. Ez sajnos nem fogadható el. Elképzelhetetlennek tartom, hogy miután ezt valaki elmondja, Fejti azt fogja válaszolni, hogy persze, teljesítjük valamennyi feltételeteket. Én nem tudom ezt elképzelni, sem az egész szituációt.”

MDF, Szabad Gy[örgy]: “Nyilatkozatként felolvassuk a korábbi nyilatkozatunkat azzal, hogy ezekre a kérdésekre választ várunk, a következő megbeszélésen.”

SZDSZ, Magyar B[álint]: “Persze a Fejti majd kedélyesen csevegni fog velünk, hogy ugyan ne menjenek már el Szabad úr, meg Magyar úr, hát ha már itt vagyunk együtt, legalább erről mi a véleményük stb. Hülyét fog csinálni belőlünk.”

FIDESZ, Orbán V[iktor]: Kérdést intéz a BZSBT képviselőnek, hogy kinek tűnik úgy, hogy a FIDESZ egyáltalán nem akar tárgyalni?

BZSBT, Morvay L[ászló]: Az MSZMP-nek és a nagyközönségnek is.

MDF, Csurka I[stván]: “Mindenképpen konszenzusra kell jutni. Arra megy ki az egész játék, hogy éket verjenek közénk. Tornáztatnak bennünket. Veszélyes, ha nem megyünk el. Egész más irányúvá válhatnak a fejlemények, ha a konzervatív MSZMP-szárny kihasználja ezt, hogy nem mentünk el. Egyetértek azzal, hogy egy fő képviseljen, és egy nyilatkozatot olvasson fel nekik. El is készítettem egy tervezetet.” (Felolvassa kéziratát.)

SZDSZ, Tölgyessy P[éter]: Jónak tartja a nyilatkozatot, csak úgy látja, időzavarba került az EKE, jó lenne még egy hét.

SZDSZ, Magyar B[álint]: Javasolja, hogy kétféle nyilatkozatot is fel lehetne olvasni, egy előzetest és egyet utólag. Egyet Kónya Imre olvasna fel, és ezt meg kellene közösen fogalmazni. Tulajdonképpen a Csurka-féle szöveg jó, csak meg kell ismételni, hogy mit nem teljesítettek.

FKP: Annak ad hangot, hogy a közvéleménynek az EKÉ-vel szemben megnyilatkozó várakozása nem teszi lehetővé, hogy ne vegyen részt a holnapi tárgyaláson.

(Ezt követően arról folyik kötetlen eszmecsere, hogy a készítenő nyilatkozat mikor jelenjék meg, előzőleg vagy utólagosan.)

SZDSZ, Tölgyessy P[éter]: “Mindjárt nem lehet eljönni az ismertető után, mert a Fejti válaszolni fog arra, az biztos, s azt végig kell hallgatni.”

MDF, Szabad Gy[örgy]: “Ha Fejti válaszában a feltételeink elfogadása nincs benne, akkor rögtön nyilatkozunk és elmegyünk.”

Liga, Öry Cs[aba]: Emlékeztet arra, hogy nem kell megijedni az esetleges távolmaradás gondolatától sem. A lengyeleknél is úgy kezdték, hogy feltételekről hallani sem akartak, s most íme, minden feltételt elfogadtak, és megkezdődtek a tárgyalások, ez pedig annak volt köszönhető, hogy Wa’esáék nem adták be a derekukat. Le kell őket szoktatni a diktálásról.

FJF, Kónya I[mre]: Végül is az megállapodás kérdése, hogy melyik szakaszban egyöntetűen eljönnek az EKE résztvevői.

MDF, Szabad Gy[örgy]: “Telefonon el kellene előzőleg intézni, hogy hosszú asztalt kérünk.”

FJF, Kónya I[mre]: A Csurka-nyilatkozatot két részre kellene osztani, és az első részét előre leközoľni. Ezt követően elmenni a tárgyalásra, és a szóvivő elmondaná a nyilatkozatot, majd ennek elhangzása után mindenképpen eljőnnének az EKE résztvevői.

SZDSZ, Magyar B[álint]: “Nem tudom elképzelni a helyzetet. A Fejti ravasz róka, rögtön megszólalna, hogy hova mennek, ugyan ne menjenek el, hát akkor tárgyaljunk olyan kérdésekről, amiben egyetértés van köztünk. Erre óhatatlan, hogy valaki részéről elhangzik reakció, és máris azon vesszük észre magunkat, hogy ránk kényszerítette tárgyalási szándékát, amiről ő akar tárgyalni. A Fejti nagyon ért ahhoz, hogy megbontsa a blokkot, megtalálja azokat az embereket, ehhez van érzéke, akiket szóra bírhat valami gazdasági vagy szociális stb. kérdésben. Nevetségessé válunk.”

SZDSZ, Tölgyessy P[éter]: “Azt fogja mondani, hogy nem tárgyalunk, csak beszélgetünk, mégis tele lesz vele a sajtó, és ők is azt hangoztatják, hogy mégis milyen jókat beszélgettünk. Ki akarják szedni a gondolatainkat.”

FJF, Richter A[anna]: “Teljesen olyan szituáció alakulhat ki, mint amikor a nyomozó azt mondja a gyanúsítottnak, hogy hát most beszéljünk az ügyről jegyzőkönyvön kívül, úgy sem hallja senki, csak baráti beszélgetés, s mire észre tér a delikvens, már meg is van vádolva.”

FIDESZ, Orbán V[iktor]: “Pontosan így van. Jó ez a hasonlat, mert mi ismerjük egy néhányan ezt a szituációt a rendőrséggel, és velük is így járnánk. Tárgyalni csak előkészítve lehet, ez a tárgyalás nincs előkészítve, ezért nem megyünk el.”

MDF, Szabad Gy[örgy]: “Nem egészen így van. A saját nyilatkozatunkban nincs benne, hogy előzetes előkészítéshez is ragaszkodunk, csak feltételeink szerepelnek. Az nem lehet, hogy csak egy ember menjen el.”

FIDESZ, Orbán V[iktor]: Mindenki számára világos, hogy [a] feltételeket nem fogadták el, mert a Mai Nap c. lapban nyilatkozott a hivatalos emberük is, aki ezt megerősítette. □

MDF, Szabad Gy[örgy]: “Minthogy nem kaptunk választ, mi megismételve a magunk javaslatait, új határnapot javasoljunk. A magunk részéről pedig a tárgyalást befejezzük. Eleve feltételezzük, hogy ők elfogadják a javaslatunkat.”

MDF, Csurka I[stván]: Csapdát lát abban, hogy nem adtak választ, s az egyik szervezetet meghívták, míg másokat nem.

Liga, Öry Cs[aba]: A szakértői nyilatkozat azon kitételét sérelmezi, hogy önmagukat kinevezőnek említi az EKE-t, vagyis arra utal, hogy nem legitim.

FJF, Kónya I[mre]: Önmagukat legitimizálás helyett itt arról van szó, hogy egymást legitimálják azzal, hogy megalkották a független szervezetek az EKE-t. Javasolja, hogy jelöljön ki az EKE három embert, ugyanezt javasoljuk az MSZMP-nek is azzal, hogy ezek a delegátusok alakítsák ki a technikai feltételeit a tárgyalásnak.

SZDSZ, Magyar B[álint]: Ismét fontolóra vételre javasolja azt, hogy megjelenés után eljönni, mert senki nem fogja elhinni, ha ezek után az MSZMP azt híreszteli majd, hogy eleve ezzel a szándékkal mentünk oda, hogy majd felállunk. Ez sokkal provokatívabb hatású, mint ha el sem megyünk, hanem egy szóvivőt küldünk a nyilatkozattal.

MDF, Csurka I[stván]: “Minden szervezet meg van győződve afelől, hogy ha úgy döntünk, hogy nem megyünk, akkor reggelig az MSZMP nem talál 3-3 embert a szervezetekből, aki készségesen elmegy?”

Többen: Ez azért nem ilyen egyszerű, ez túlzott aggodalom.

SZDSZ, Magyar B[álint]: Orbán Vikornak igaza van, nem szabad elmenni, mert akkor nagyon kínos azt elkerülni, hogy ha már ott vagyunk, valamiféle tárgyalásba ne bocsátkozzunk. Csurka István aggályát csak annyiban osztom, hogy egy ilyen Fejti-féle kötetlen beszélgetéssel kiválaszthat beszélgető partnernek egyeseket az EKE résztvevőiből, és máris megtörte az egységet.

FJF, Richter A[anna]: Emlékeztet a korábbi kétoldalú tárgyalások tapasztalataira. Utal Révész [T.] M[ihály]-nak erről szóló megállapítására, amely márc. 22-én hangzott el, hogy Fejti finom érzékkel rendelkezik a fellazításhoz. Ők ugyanis személy szerint jót beszélgettek, de a pártja küldöttjeit sikerült összeugrasztania. Annak ad hangot, vegyék fontolóra a képviselők, milyen különös súlya van az egységes fellépésnek, és erre a technikai kivihetőség szempontjából is előre gondolni kell. A külön tárgyalásba bocsátkozásnak még a lehetőségét is el kell zárni, s nem vitás az MSZMP-nek erre irányuló igyekezete.

SZDSZ, Magyar B[álint]: Megfontolásra javasolja, hogy csak egyetlen megoldás látszik elfogadhatónak, az FJF képviselje az EKE-t. Előkészítő bizottságokat kell létrehozni, s ezeknek először a kompetenciában kellene megállapodni.

FIDESZ, Kövér L[ászló]: Úgy gondolja, hogy az együttműködési készséget jobban kifejezi, ha konkrét javaslattal megy el az EKE holnap, de csak egy ember képviseli.

Liga, Óry Cs[aba]: Emlékeztet arra, hogy amikor a TDDSZ-t kezdték szervezni, akkor is hasonló kutyaszorítóba akarták őket bekényszeríteni. Ez nem sikerült, és csak annak volt köszönhető, hogy soha nem mentek el olyan tárgyalásra, mely nem volt előkészítve, illetve amelyen a megszabott feltételeket nem teljesítették. Így valójában a mozgalomnak soha, míg nekik mindig presztízsveszteség volt egy-egy ilyen csata eredménye. Most is ezt javasolja megfontolni.

FIDESZ, Orbán V[iktor]: “Mi lenne, ha felhívnánk az MSZMP-t, teljesítették-e feltételeinket, mert nem érkezett meg a válasz?”

Többen: Ez jó ötlet, hívjuk fel!

FKP, Böröcz I[stván]: Közli, hogy az MSZMP egyik delegátusa megígérte, hogy itt felhívja telefonon más ügyben 1/2 5 óráig.

MDF, Csurka I[stván]: “Ha nem megyünk el, megerősíti a fundamentalistákat, létrehozhatnak új alternatív szervezeteket, és velük fognak tárgyalni. Elég élesen polarizálódtak a párton belül a frontok. Mindenkinek le kell nyelni ezt a kis presztízsveszteséget, ami az elmenetellel jár. A nyilatkozatomat erősebben is meg lehet fogalmazni.”

SZDSZ, Magyar B[álint]: Minden szervezetből egy képviselő elmenetelét látná jónak és Kónya I[mré]ét.

Liga, Óry Cs[aba]: Csak olyan megoldás elfogadását javasolja, melyet a FIDESZ is magáévá tehet. (Ezek közben Böröcz I. telefonon hívni próbálja [az] MSZMP-ből György Istvánt. A kapcsolat létrejön, majd Kónya I. átveszi a kagylót, és beszélgetést folytat arról, hogy az MSZMP KB-hoz eljuttatott kérdésnek megfelelően teljesítik-e az alapvető formai feltételeket. A választ hangosan megismétli, melyből kitűnik, hogy négyszögletes asztal várja holnap a résztvevőket, amely mellett ABC sorrendben helyezkednének el. Így is kapnának szót. A meghívottak körével kapcsolatos igényről elmondja, hogy kapott még meghívást a BZSBT és táviratilag a Liga is. A FIDESZ-t a MISZOT képviseli, ezért nem kapott külön meghívót. Arra [a] kérdésre, hogy ha nem lesz ott a MISZOT, és a FIDESZ megjelenik, akkor milyen helyzet állna elő, válaszolni nem tud, csak annyit jegyez meg, hogy az kényes kérdés lenne. Erre nézve ő érdemi választ adni nem tud. Megígéri Kónya I. kérésére, hogy Fejti Gy.-vel kapcsolatba lép, akinek közvetlen számát megadni nem tudja, és fél óra múlva visszahívja a megadott számon az EKE-t. Kónya I. közli, hogy ha nincs mód az asztalforma megváltoztatására és a FIDESZ meghívására holnapra, akkor veszélyben forog a találkozó. Fél órán belül Fejti választ ígéri mindenképpen György István.) A beszélgetés 1/2 7-3/4 7 óra között zajlott le este.

Liga, Óry Cs[aba]: Kifogásolja, hogy a szünet óta az SZDP képviselője nincs jelen.

MDF, Csurka I[stván]: Fontolóra kell venni, milyen álláspontot foglaljunk el [a] holnapi tárgyalást

illetően, hagyjuk az olyan dolgokat, hogy elmegyünk, de nem ülünk le, vagy leülünk, de felállunk. Ez a gyakorlatban egységesen nem vihető ki, komikussá válik.

(Ezt követően nyílt vita alakul ki, elmenjenek-e, hányan. Akik elmennek, bemenjenek-e vagy kint maradjanak, és csak egy szóvivő menjen be. Majd hosszas vita után egységessé válik a küldött küldésének lehetősége. Nyitott marad, hogy a szervezetek képviselői hol foglaljanak helyet, kint vagy bent a teremben, amíg a küldött beszél.)

MDF, Csurka I[stván]: “Azt hiszem, ezzel sikerül megoldani a kérdést. Az újságban az áll az Új Márciusi Front nyilatkozatában, hogy alkalmatlannak tartja a holnapi tárgyalást, ezért nem vesz részt. □ Ott tagként működik az MSZMP KB egyik tagja is, a Nyers Rezső, mint tudjuk. Hát ha ők nem mennek el, akkor mi sem tűnünk fel rosszabb fényben, ha kinyilvánítjuk az egésznek előkészítetlen voltát stb. Ne menjünk el, csak a nyilatkozatot juttassuk el azzal, hogy még az előzőre sem kaptuk meg a választ.”

FJF, Kónya I[mre]: Elfogadható ez a résztvevőknek?

Nyilatkozatok után megállapítja, hogy ezt minden résztvevő egyhangúlag elfogadja. Bejelenti, hogy az SZDSZ képviselőinek pártügyben kellett eltávoznia [sic!], de felhatalmazta, hogy minden megoldást elfogad pártja, melyet az EKE határoz.

Ezt követően Szabad Gy., Kónya I., Magyar B. közösen nyilatkozattervezetet készítenek, melyet ismertetnek. A résztvevők úgy döntenek, hogy ez a nyilatkozat, valamint a Csurka I. által írt egybedolgozása után mint végleges álláspontjukat fogadják el.

A közösen elkészített, egybeszerkesztett szöveget FJF dr. Richter A. ismerteti a résztvevőkkel, majd némi szövegigazítás után végleges formába tisztázzák. Ismételt hangos felolvasás után a jelenlévő képviselők szervezetük nevében aláírják. □ Ez a nyilatkozat 2 példányban készült. Az eredeti felolvasására, majd annak átadására az MSZMP képviselőjének felhatalmazták Kónya Imrét, az FJF képviselőjét. □ A másolati pld-t - ugyancsak aláírva - irattári anyagként őrzik. Erről hiteles másolat készül s azt minden érintett saját irattározási célra kézhez kapja.

FIDESZ, Orbán V[iktor]: Sajtótájékoztatót kellene holnap tartani a tárgyalással egyidejűleg, és tájékoztatni a közvéleményt, mi az oka távolmaradásunknak.

Ez a javaslat a résztvevők egyöntetű jóváhagyásával, tetszésével találkozik. Másnapi sajtóértekezletben állapotodnak meg, mely nemzetközi lesz. □

FJF, Kónya I[mre] foglalja össze a megbeszélés eredményét, és zárja azt be.

kmf.

Tanúsítjuk:
az emlékeztető az elhangzottakat
hitelesen tartalmazza
Sándorfi György s. k.
Bártfay Pál s. k.

Készítette:
dr. Richter Anna . k.
FJF